

The background of the cover is a soft-focus photograph of a woman with reddish-brown hair, shown in profile from the nose up. She is looking towards the left. In the foreground, there are several roses in various shades of pink, white, and yellow. The overall color palette is warm and muted, with a yellow-to-orange gradient at the top.

**Michael
Cunningham**

Hodiny

ODEON

Michael Cunningham Hodiny

Michael Cunningham

Hodiny

Preložil Vladislav Gális

ODEON

Michael Cunningham
THE HOURS

Copyright © 1998 by Michael Cunningham
By arrangement with the Brand & Hochman Literary Agents, Inc.
All rights reserved.
Translation © 2022 by Vladislav Gális
Jacket design © 2022 by Nikola Janíčková
Cover photo by Gettyimages
Slovak edition © 2022 by IKAR, a.s.

Z anglického originálu The Hours (Picador, USA 1998)
preložil Vladislav Gális.
Redigoval Jaroslav Hochel.
Obálku navrhla Nikola Janíčková.
Technická redaktorka Helena Oleňová.
Vydalo vydavateľstvo IKAR, a.s. – ODEON, Bratislava
v roku 2022 ako svoju 2 025. publikáciu v elektronickej podobe.
Sadzba a zalomenie do strán ITEM, spol. s r. o., Bratislava.

ISBN 978-80-551-8760-0

Túto knihu venujem Kenovi Corbettovi.

Teraz pôjdeme uloviť tretieho tigra, ale rovnako ako ostatné bude aj tento siluetou môjho sna, štruktúrou slov, nie tým tigrom z mäsa a kostí, ktorý kráča po zemi v pozadí všetkých mýtov. Veľmi dobre to viem, a predsa ma akási sila stále núti do tejto neurčitej, iracionálnej a starobylej výpravy a celé hodiny hľadám ďalšieho tigra, zviera, ktoré sa nenachádza v básni.

J. L. Borges: *Ďalší tiger*, 1960

Nemám čas opisovať svoje plány. Mohla by som dlho hovoriť o *Hodinách* a o svojom objave, o tom, ako hlbím krásne jaskyne za svojimi postavami; myslím, že výsledkom je presne to, čo chcem: ľudskosť, humor, hĺbka. Ide o to, že jaskyne sa poprepájajú a každá v prítomnej chvíli vyústi do denného svetla.

Virginia Woolfová, denník, 30. augusta 1923

PROLÓG

Náhli sa z domu, má na sebe kabát, ktorý je do tohto počasia príliš hrubý. Píše sa rok 1941. Začala sa ďalšia vojna. Nechala list Leonardovi a ďalší V-nesse. Cieľavedome kráča k rieke, je si istá tým, čo urobí, no aj tak ju takmer upúta pohľad na trávna-té pahorky, kostol a zopár oviec, žiarivých, belost-ných, s miernym nádychom sírovožltej, ktoré sa pasú pod čoraz tmavšou oblohou. Zastane, pozoruje ovce aj oblohu, potom pokračuje v ceste. Za ňou mrmocú hlasy; na oblohe hučia bombardéry, ale keď ich hľadá pohľadom, nezazrie ich. Minie jedného z robotníkov na farme (volá sa John?), mohutného muža s malou hlavou, ktorý má na sebe zemiakovosivú vestu a čistí kanál, čo sa tiahne cez vrbiny. Pozrie na ňu, kývne jej hlavou, potom znovu uprie pohľad do hnedej vo-dy. Ona kráča ďalej k rieke a pomyslí si, aký je úspeš-ný, aké má šťastie, že čistí kanál vo vrbínach. Ona zlyhala. Vôbec nie je spisovateľka, je len nadaná ex-centrička. V kalužiach, ktoré zostali po nočnom daž-di, sa ligocú výseky oblohy. Topánky sa jej zľahka zabárajú do mäkkej hlíny. Zlyhala a teraz sa vrátili hlasy, nezrozumiteľne mrmocú tesne za hranicou jej

zorného poľa, za jej chrbtom, tu, nie, obráti sa a ony zmizli niekam inam. Hlasy sa vrátili a bolesť hlavy sa približuje tak neodvratne ako dážď, bolesť hlavy udrie bez ohľadu na to, kde sa nachádza, vystrieda ju. Bolesť hlavy sa približuje a zdá sa (privoláva alebo neprivoláva ich ona sama?), že na oblohe sa zjavili bombardéry. Dôjde k hrádzi, prelezie cez ňu a zide dolu k rieke. V diaľke proti prúdu stojí rybár, ale ten si ju hádam nevšimne, však? Začne hľadať kameň. Pracuje rýchlo a metodicky, ako keby sa riadila návodom, ktorý treba presne dodržať, aby sa to podarilo. Vyberie si kameň, ktorý ma zhruba veľkosť a tvar prasacej lebky. Už keď ho dvíha a pchá si ho do vrecka kabáta (na krku ju poštekli kožušinový golier), nevdojak si všimne chladnú kriedovú štruktúru kameňa a jeho farbu: mliečnohnedú so zelenými bodkami. Stojí blízko pri rieke, ktorá oblizuje breh, vyplňa malé nepravidelnosti v bahne čírou vodou, ktorá sa zdanlivo úplne líši od žltohnedej strakatej hmoty, napohľad pevnej ako cesta, čo sa plocho rozprestiera od jedného brehu k druhému. Urobí krok vpred. Nevyzuje sa. Voda je studená, ale nie neznesiteľne. Zastane v tej studenej vode po kolená. Pomyslí si na Leonarda. Pomyslí si na jeho ruky a bradu, na hlboké vrásky okolo očí. Pomyslí si na Vanessu, na deti, na Vitu a Ethel. Je ich toľko. Nezlyhali vari všetci? Náhle ich nesmierne ľutuje. Predstaví si, že sa otáča, vyťahuje z vrecka kameň, vracia sa do domu. Pravdepodobne by sa stihla vrátiť včas, aby zničila tie listy.

Mohla by ďalej žiť; mohla by im preukázať tú poslednú láskavosť. Po kolená v prúdiacej vode to zavrhne. Sú tu hlasy, prichádza bolesť hlavy, a ak sa znovu odovzdá do starostlivosti Leonarda a Vanessy, už ju druhý raz nepustia, je tak? Rozhodne sa, že bude trvať na tom, aby ju pustili. Nešikovne (dno je bahnité) sa brodí ďalej, až je po pás vo vode. Pozrie na rybára proti prúdu, má na sebe červenú bundu a nevidí ju. V žltej hladine rieky (takto zblízka naozaj skôr žltej než hnedej) sa chmúrne odráža obloha. Toto je teda posledný okamih skutočného vnímania, muž, ktorý chytá ryby v červenej bunde, a zamračená obloha, čo sa odráža v matnej vode. Takmer neúmyselne (jej to teda pripadá neúmyselné) spraví krok alebo sa potkne smerom dopredu a kameň ju stiahne dole. Na okamih to však pôsobí ako nič, pôsobí to ako ďalšie zlyhanie, len chladná voda, z ktorej môže poľahky vyplávať, ale potom ju ovinie prúd a strhne ju s takou prudkou chlapskou silou, až má pocit, ako keby sa z dna zdvihol nejaký silný muž, schmatol ju za nohy a pritisol si ich k hrudi. Pôsobí to osobne.

O vyše hodinu sa jej manžel vráti zo záhrady. „Pani šla von,“ oznámi slúžka a pustí ošúchaný vankúš, z ktorého sa zdvihne miniatúrna páperová búrka. „Povedala, že sa čochvíľa vráti.“

Leonard vyjde hore do obývačky vypočuť si správy. Na stole nájde modrú obálku so svojím menom. Vnútri je list.

Najdrahší,
som si istá, že znovu
šaliem: mám pocit, že nedokážeme
prekonať ďalšie strašné časy.
A tentoraz sa nezotavím. Začínam
počuť hlasy a neviem sa sústrediť.
A tak robím to, čo mi pripadá
ako najlepšia možnosť.
Poskytol si mi
najväčšie možné šťastie. Bol si
v každom ohľade všetkým, čím ktokoľvek
môže byť. Nemyslím si, že dvaja
ľudia mohli byť šťastnejší, kým
neprišla táto strašná choroba. Už s tým
nevládzem bojovať, viem, že Ti
ničím život, že bezo mňa by si
mohol pracovať. A viem, že aj budeš.
Vidíš, že nedokážem poriadne
napísať ani toto. Nedokážem
čítať. Chcem povedať, že
som Ti zaviazaná za všetko šťastie
svojho života.
Mal si so mnou neskutočnú trpezlivosť
a bol si ku mne neuveriteľne dobrý. Chcem
povedať, že - každý to vie. Keby ma vôbec
niekto mohol zachrániť, bol by si to Ty.
Stratila som všetko okrem
viery v Tvoju dobrotu. Už
Ti ďalej nemôžem kaziť život.

*Myslím, že dvaja ľudia
nemohli byť šťastnejší, ako sme boli my.*
V.

Leonard vyletí z miestnosti, zbehne na prízemie. Povie slúžke: „Myslím, že pani Woolfovej sa niečo stalo. Možno sa pokúsila zabiť. Kadiaľ išla? Videli ste ju odchádzať z domu?“

Slúžka sa v panike rozplače. Leonard vybehne von a mieri k rieke, okolo kostola a oviec, okolo vrbiny. Na brehu rieky nájde len muža v červenej bunde, ktorý tam chytá ryby.

Prúd ju rýchlo unáša preč. Vyzerá to, ako keby letela, fantastická postava s vystretými rukami, vejúcimi vlasmi, so vzdúvajúcou sa zadnou časťou kabáta. Sťažka sa vznáša pomedzi stĺpy hnedého zrnitého svetla. Neodpláva ďaleko. Chodidlá (topánky sú preč) občas narazia na dno a vtedy rozbúria pomalý oblak kalu, naplnený čiernymi siluetami kostrniiek listov, ktorý sa ešte chvíľu takmer nehybne vznáša vo vode, aj keď už ona zmizla z dohľadu. Vo vlasoch a na kožušine kabáta sa jej zachytávajú pásy zelenočiernych vodných rastlín a oči jej na chvíľu zakryje hustý trs vodnej trávy, ktorý sa napokon odpojí a vznáša sa, zvrta sa, raz sem a raz tam.

Napokon zastane, zasekne sa na konštrukcii mosta v Southease. Prúd na ňu tlačí, doráža, ale ona je pevne zaseknutá pri päte územčitého hranatého

stĺpa, chrbtom obrátená k rieke a s tvárou na kameni. Zvinie sa tam s jednou rukou zloženou na hrudi a s druhou vznášajúcou sa nad oblinou boku. O niečo vyššie nad ňou je jasná zvlnená hladina. Nepravidelne sa tu odráža obloha, biela a ťažká od oblakov, križovaná čiernymi vystrihnutými siluetami havranov. Na moste hrmocú osobné a nákladné autá. Malý chlapec, ani nie trojročný, kráča cez most s matkou, zastaví sa pri zábradlí, čupne si a prestrčí palicu, ktorú niesol, pomedzi rebrá zábradlia, takže palica spadne do vody. Matka ho ťahá preč, ale chlapec chce ešte chvíľu zostať, díva sa, ako palicu unáša prúd.

A tak tam sú v deň začiatku druhej svetovej vojny: chlapec a jeho matka na moste, palica na hladine a Virginiino telo na dne rieky, ako keby snívala o hladine, o palici, o chlapcovi a jeho matke, o oblohe a havranoch. Po moste hrmoce olivovozelený nákladiak, plný vojakov v uniformách, mávajú chlapcovi, čo práve hodil palicu. Chlapec im odmáva. Dožaduje sa, nech ho matka zdvihne, aby lepšie videl na vojakov, aby bol pre nich viditeľnejší. Toto všetko vchádza na most, rezonuje jeho drevom a kameňmi a vchádza aj do Virginiinho tela. Jej tvár, pritisnutá bokom k stĺpu, to všetko absorbuje: nákladiak a vojakov, matku a dieťa.

PANI DALLOWAYOVÁ

Ešte treba kúpiť kvety. Clarissa predstiera podráždenie (hoci takéto povinnosti miluje), nechá Sally upratať kúpeľňu, sľúbi, že sa o polhodinu vráti, a vybehne von.

New York. Koniec dvadsiateho storočia.

Vchodové dvere sa otvoria do takého krásneho a vyumývaného rána, že Clarissa zastane na prahu, akoby zastala na kraji bazéna a dívala sa, ako tyrkysová voda oblihuje obkladačky a v modrých hĺbinách sa mihocú tekuté slnečné siete. Celkom ako keby stála na kraji bazéna, odďaľuje okamih skoku, rýchlu membránu chladu, prostého šoku ponorenia. New York aj vo svojom hluku a príkrej hnedej spustnutosti, aj vo svojom bezodnom úpadku vždy vytvorí zopár takýchto letných rán, rán, do ktorých vždy preniká hlas odhodlaného života, až je to takmer komické, ako animovaná postavička, čo znáša nekonečné príšerné tresty a vždy sa znovu objaví bez popálenín, bez jaziev, pripravená na ďalšie. Tento jún stromy pozdĺž Západnej desiatej ulice opäť vytvorili dokonalé malé listy zo štvorcov psích výkalov a odhodených obalov, v ktorých stoja. V kvetináči stareny zo susedného domu, ako vždy plnom vybled-

nutých červených umelých muškátov zatlačených do hliny, vyrástla zatúlaná púpava.

Aké je to vzrušujúce, aké je to šokujúce, byť nažive v takéto júnové ráno, keď sa človeku darí, je takmer škandalózne privilegovaný a má na starosti len jednoduchú úlohu. Ona, Clarissa Vaughanová, obyčajný človek (načo by to v tomto veku popierala?), má kúpiť kvety a usporiadať večierok. Keď Clarissa vyjde z vchodu, topánka jej zaškrípe na červenohnedom kameni prvého schodu so zrníčkami sľudy. Má päťdesiatdva rokov, len päťdesiatdva rokov a je takmer neprirodzene zdravá. Cíti sa rovnako dobre ako vtedy vo Wellfleete, keď mala osemnásť a vykročila cez sklené dvere do veľmi podobného dňa, sviežeho a takmer bolestne čistého, s hustou zeleňou. Medzi pálkami poletovali vážky. Vo vzduchu sa vznášala vôňa trávy, zvyraznená borovicovou miazgou. Zozadu prišiel Richard, položil jej ruku na plece a povedal: „Pozdravujem vás, pani Dallowayová.“ Meno pani Dallowayová bol Richardov nápad a zrodil sa počas jednej alkoholickej noci na internáte, keď ju presviedčal, že Vaughanová pre ňu nie je vhodné meno. Povedal, že by sa mala volať podľa nejakej veľkej literárnej postavy, a kým ona sa prihovárala za Isabel Archerovú alebo Annu Kareninovú, Richard nástojil, že jediná a úplne jasná voľba je pani Dallowayová. Bolo tu to krstné meno, jasné znamenie, ktoré sa nedalo ignorovať, no ešte dôležitejšia bola otázka osudu. Jej, Clarisse, jednoznačne nie je súdené vstúpiť do nešťastného manželstva alebo padnúť pod

kolesá vlaku. Jej je súdené, aby ľudí okúzľovala, aby sa jej darilo. Takže bude pani Dallowayová. „Nie je to krásne?“ povedala pani Dallowayová v to ráno Richardovi. Odvetil: „Krása je kurva, ja mám radšej peniaze.“ Richard dával prednosť duchaplnosti. Clarissa, keďže bola najmladšia a jediná žena, mala pocit, že si môže dovoliť určitý sentiment. Keby bol koniec júna, s Richardom by boli milenci. Uplynul by takmer celý mesiac, odkedy Richard opustil Louisovu posteľ (Louis, erotický ideál chlapca z farmy, stelesnenie mierne škuľavej zmyselnosti) a prišiel do jej postele.

„Ja mám krásu náhodou rada,“ povedala vtedy. Zdvihla si z pleca jeho ruku, pohrýzla mu konček ukazováka, trochu silnejšie, než mala v úmysle. Mala osemnásť rokov, dostala nové meno. Mohla si robiť, čo chcela.

Clarissine topánky ticho šmirgľovo škrípu, keď schádza po schodoch a ide kúpiť kvety. Prečo neberie vážnejšie Richardovo šťastie („utrápený prorocký hlas americkej literatúry“) a zároveň úpadok („Nemáte žiadne detegovateľné T-lymfocyty“)? Čo to s ňou je? Miluje Richarda, stále naňho myslí, ale možno viac miluje deň. Miluje Západnú desiatu ulicu za obyčajného denného rána. Cíti sa ako veselá vdova, čerstvo prefarbená peroxidová blondína pod čiernym závojom, ktorá si na manželovom kare obzerá chlapov. Z nich troch – Louis, Richard a Clarissa – bola Clarissa vždy najmenej súcitná a mala najväčší sklon k roman-tike. Vyše tridsať rokov znášala posmešky na túto té-

mu; už dávno sa rozhodla, že s tým nebude zápasiť a bude sa tešiť z vlastných zmyselných nedisciplinovaných reakcií, ktoré, ako to vyjadril Richard, bývajú také neláskavé a zbožňujúce ako reakcia mimoriadne otravného, predčasne vyspelého dieťaťa. Clarissa vie, že básnik ako Richard by sa rovnakým ránom pohyboval prísne, upravoval by ho, vyhadzoval z neho náhodnú škaredosť spolu s náhodnou krásou, hľadal by ekonomickú a historickú pravdu za týmito starými tehlovými mestskými domami, strohými kamenými prvkami episkopálneho kostola aj chudým mužom v strednom veku, ktorý sa prechádza s teriérom Jacka Russella (odrazu je ich na Piatej avenue plno, tých energických psíkov s krivými nohami), zatiaľ čo ona, Clarissa, si len tak bez dôvodu vychutnáva domy, kostol, muža aj psa. Vie, že to je detinské. Chýba tomu zaostrenie. Keby to mala vyjadriť verejne (teraz, vo svojom veku), táto jej láska by ju zaradila do sveta klamaných a prostáčikov, kresťanov s akustickými gitarami alebo manželiek, ktoré sa rozhodli byť neškodné výmenou za to, že si ich niekto vydržiava. Jej však takáto univerzálna láska pripadá úplne vážna, ako keby všetko na svete bolo súčasťou akéhosi rozsiahleho nepreniknuteľného zámeru a všetko na svete malo svoje tajné meno - meno, ktoré nemožno vyjadriť jazykom, ale je jednoducho pohľadom a pocitom zo samotnej veci. Túto uvzatú, vytrvalú fascináciu považuje za svoju dušu (trápne, sentimentálne slovo, ale ako inak to má nazvať?), tú časť, ktorá by teoreticky

mohla prežiť smrť jej tela. Clarissa sa o tom s nikým nerozpráva. Nedojíma sa a netrkoce. Nadchýna sa len najočividnejšími prejavmi krásy a dokonca aj vtedy sa jej darí zachovať určitú mieru dospeláckeho sebaovládania. Krása je kurva, hovoríeva občas. Ja mám radšej peniaze.

Dnes večer usporiada večierok. Naplní izby svojho bytu jedlom a kvetmi, inteligentnými a vplyvnými ľuďmi. Bude večierkom sprevádzať Richarda, dozrie na to, aby sa príliš neunavil, a potom ho dopraví do centra, aby si mohol prevziať cenu.

Zastane na rohu Ôsmej ulice a Piatej avenue, vypne plecيا a čaká na zelenú. Aha, tu je, pomyslí si Willie Bass, ktorý ju občas ráno stretáva zhruba na tomto mieste. Stará krásavica, stará hipisáčka, vlasy stále dlhé a vzdorovito sivé, na rannej pochôdzke v džínsoch a mužskej bavlnenej košeli, s akýmisi etnickými sandálmi (India? Stredná Amerika?) na nohách. Stále je istým spôsobom sexy; disponuje určitým bohémym šarmom, šarmom dobrej čarodejnice, a predsa dnes ráno pôsobí tragicky, keď stojí taká vystretá v priveľkej košeli a exotickej obuvi a vzdoruje zemskej príťažlivosti, mamutka, čo je už po kolená v močarisku, oddychuje medzi pokusmi o vyslobodenie, mohutná a hrdá stojí takmer nonšalantne a predstiera, že dumá o jemnej trávičke, tej, čo čaká na vzdialenom brehu, no už jej začína byť jasné, že tu po zotmení, keď vyjdú šakaly, zostane zaviaznutá a sama. Trpezlivo čakáva na zelenú. Pred dvadsiatimi piatimi rokmi musela byť

úžasná; muži určite vďačne umierali v jej náručí. Willie Bass je hrdý na svoju schopnosť čítať dejiny tváre, pochopiť, že tí, čo sú teraz starí, boli kedysi mladí. Naskočí zelená a Willie Bass pokračuje v ceste.

Clarissa prejde na druhú stranu Ôsmej ulice. Bez nádejne miluje televízor zabudnutý na chodníku spolu s bielou lakovanou dámskou lodičkou. Miluje vozík s brokolicou, broskyňami a mangom, každý druh označený lístkom, na ktorom je uvedená cena spolu s kopou interpunkčných znamienok: „1,49\$!!“, „3 za JEDEN dolár!?!“, „50 centov za ks!!!!“ Zdá sa, že vpredu pod Víťazným oblúkom spieva stará žena v tmavých dôkladne ušitých šatách, nachádza sa presne medzi párovými sochami Georgea Washingtona ako vojaka a politika, obidve tváre zničili prírodné živly. Dojíma ťa tlak a vzdúvanie mesta, jeho spleť, jeho nekonečný život. Poznáš totiž príbeh o Manhattane ako divočine, ktorú si osadníci kúpili za koráliky, ale nedokážeš neveriť, že to odjakživa bolo mesto, že keby si pod ním kopala, našla by si ruiny ďalšieho, staršieho mesta a potom ďalšieho a ďalšieho. Pod betónom a trávou parku (už prešla do parku, kde starena zakláňa hlavu a spieva) ležia kosti tých, ktorých pochovali na pohrebisku chudobných, potom, pred sto rokmi, ho jednoducho vydláždili a vzniklo z neho Washingtonovo námestie. Clarissa kráča po telách mŕtvych a zatiaľ jej muži pošepky ponúkajú drogy (nič pre ňu), tri čierne dievčatá preferčia na kolieskových korčuliach a starena falošne spieva *iiiiii*. Clarissa sa teší zo svoj-